



De individuele dossiers
"Oorlogsschade aan private goederen"
(TWEEDE WERELDOORLOG)

September 2012

Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën





INHOUDSOPGAVE

De individuele dossiers “Oorlogsschade aan private goederen” (Tweede Wereldoorlog)	3
A. Van WO I tot WO II	3
a. 14-18 als precedent	3
b. Zomer 1940: meteen actie	3
c. Structuur van de instelling	4
d. De aanvraagprocedure voor schadeloosstelling	4
B. Informatiewaarde van de dossiers	5
a. Samenstelling van een dossier	5
b. Types documenten	6
Soorten goederen	6
Schade en wederopbouw	7
Kredieten en verzekeringspolissen	7
c. Een bron uit eerste hand	8
Feitenrelaas	8
Economische geschiedenis	8
Ruimtelijke ordening en erfgoed	8
Familiengeschiedenis	9
Bodemsanering	9
C. Voorwaarden voor toegang, raadpleging en reproductie	9
D. Zoekstrategieën	9
a. Een centrale en een provinciale reeks	9
b. Alfabetisch en geografisch geordende fiches	9
c. Gebruiksaanwijzing voor de fiches	9
E. Verwant bronnenmateriaal	10
a. Algemeen Rijksarchief 2 – depot Joseph Cuvelier	10
b. Algemeen Rijksarchief	11
c. Directie-generaal Oorlogsslachtoffers	11
F. Bibliografie	13
a. Leeswijzer	13
b. Reeds gepubliceerde inventarissen inzake oorlogsschade aan private goederen	13
Centrale reeks	13
Provinciale reeks	13

COLOFON

Bestelnummer 5157

Wettelijk depot D/2012/531/090

ISBN 978 90 5746 519 2

AUTEUR: François Antoine

VERTALING: Pascal Neckebrouck,
m.m.v. Geertrui Elaut

LAY OUT: www.grafiekgroep.be





OPRUIMINGSWERKEN NA DE INSLAG VAN EEN V2 IN ANTWERPEN, 1944.

ARA 2 - DEPOT JOSEPH CUVELIER, MINISTERIE VAN WEDEROPBOUW, ARCHIEF VAN HET BESTUUR DER SCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN, PROVINCIALE REEKS, PROVINCIE ANTWERPEN, NR. 1.072.214

DE INDIVIDUELE DOSSIERS

“OORLOGSSCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN”

(TWEEDE WERELDOORLOG)

In tegenstelling tot het archief “Oorlogsschade 1914-1918” dat in de jaren 1980 verloren ging, zijn de individuele dossiers “Oorlogsschade aan private goederen” uit WO II, relatief goed bewaard. De dossiers bieden niet alleen een nieuwe kijk op de geschiedenis van WO II, ook het dagelijks leven in de nasleep van het conflict komt in de dossiers ruim aan bod. In 1945 waren 452.000 woningen beschadigd en 17.000 industriële gebouwen verwoest. De schadedossiers in kwestie vormen een unieke informatiebron voor onderzoek over ruimtelijke ordening, voor lokale geschiedschrijving en voor het bestuderen van het naoorlogs beleid inzake wederopbouw.

Deze zoekwijzer volgt de structuur van de zoekwijzer over de individuele vreemdelingendossiers van de Openbare Veiligheid (Vreemdelingenpolitie). Doel is enkele bakens uit te zetten voor vorsers en hen wegwijs te maken in het bestand aan de hand van de historische context van de dossiers, hun vorming, bewaring en informatiewaarde. Tot slot volgen enkele tips rond onderzoeksmethodes en aanverwante bronnen.

A. VAN WO I TOT WO II

a. 14-18 als precedent

De Eerste Wereldoorlog trof naar schatting 19,7% van het onroerend goed (situatie 1914), ongeveer 282.000 gebouwen. Tussen 1940 en 1945 werden 23,3% of 500.000 van de 2.173.000 bestaande gebouwen beschadigd of vernield. In tegenstelling tot WO I spaarde WO II geen enkele provincie: nagenoeg alle steden waren het toneel van grondgevechten of luchtbombardementen die tot totale of gedeeltelijke verwoestingen leidden.

b. Zomer 1940: meteen actie

WO I indachtig richtte het bestuur van het land – in de zomer van 1940 toevertrouwd aan de secretarissen-generaal van de ministeries – onmiddellijk een Commissariaat-generaal voor 's Lands Wederopbouw op. Deze instelling moest de eerste schadedossiers samenstellen, een raming van de totale schade opmaken, tot sloop van te zwaar beschadigde gebouwen beslissen, enz. Na de bevrijding werd het Bestuur voor Oorlogsschade aan private goederen overgeheveld naar het Ministerie van Financiën, om nog later bij het Ministerie van Wederopbouw terecht te komen.

c. Structuur van de instelling

Het Bestuur voor Oorlogsschade aan private goederen bestond uit negen provinciale afdelingen en één centrale directie. De centrale administratie huisvestte de technische diensten, belast met het uitstippelen van een rationeel wederopbouwbeleid. Uitgangspunt was het optrekken van goedkope nieuwe woningen.

d. De aanvraagprocedure voor schadeloosstelling

De procedure om een aanvraag tot schadeloosstelling te behandelen, kon verschillende kanten uitgaan en was tamelijk complex. Tussen de indiening van het dossier bij de griffie en de behandeling ervan door de Raad van State lagen niet minder dan 24 administratieve stappen. De provinciale directies fungeerden als tussenniveau. Elke aanvrager had ook op nationaal niveau een dossier.



ZICHT OP DE ZWAAR BESCHADIGDE GEVEL VAN DE INNOVATION IN OOSTENDE.

ARA 2 – DEPOT JOSEPH CUVELIER, MINISTERIE VAN WEDEROPBOUW, ARCHIEF VAN HET BESTUUR VOOR SCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN, PROVINCIALE REEKS, PROVINCIE BRABANT, NR. 2.056.793.

B. INFORMATIEWAARDE VAN DE DOSSIERS

a. Samenstelling van een dossier

De overheid focuste tijdens de bezetting op vaststelling en raming van de schade, naast toekenning van herstell kredieten. Eerste stap in de procedure was de indiening van een algemeen inlichtingenformulier met volgende gegevens: naam van de aanvrager, benaming van de onderneming, vennootschapsvorm, handelsregisternummer, datum van oprichting, hoofdzetel, nationaliteit, plaats van het schadegeval, aangifte van de schade, financiële raming en kredietaanvraag. Aan dit formulier kon een reeks bijlagen worden gehecht, zoals facturen, attesten, activiteiten-

verslagen, foto's of lijsten van uitrusting en materiaal. Gedupeerden moesten ook een raming doorgeven van al hun bezittingen op 9 oktober 1944, evenals een eensluidend verklaard afschrift van de kadastrale legger. Het dossier kon verder nog worden aangevuld met een kopie van het huwelijkscontract, een overlijdensakte of een kopie van een testament.

Burgers die waren vervolgd en veroordeeld voor collaboratie met de vijand konden niet worden vergoed voor oorlogsschade. Gedupeerden moesten een getuigschrift van burgerzin kunnen voorleggen. Op het gemeentelijk inlichtingenblad werden naast gegevens over de gezinsamenstelling eventuele veroordelingen voor incivisme vermeld. Schadelijders die het statuut van politiek gevangene of krijgsgevangene genoten, kregen dan weer



DOSSIERS INGEDIEND DOOR DE BRUSSELSE TRAMMAATSCHAPPIJ NA ZWARE BOMBARDEMENTEN OP DE HOOFDSTAD.

ARA 2 – DEPOT JOSEPH CUVELIER, MINISTERIE VAN WEDEROPBOUW, ARCHIEF VAN HET BESTUUR VOOR SCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN, PROVINCIALE REEKS, PROVINCIE BRABANT, NR. 2.024.902.

absolute voorrang en een integrale schadevergoeding. Als bewijsstuk moesten zij bij hun aanvraag een kopie voegen van hun krijgsgevangenenkaart of van de beslissing waarmee ze als politiek gevangene waren erkend.

b. Types documenten

Soorten goederen

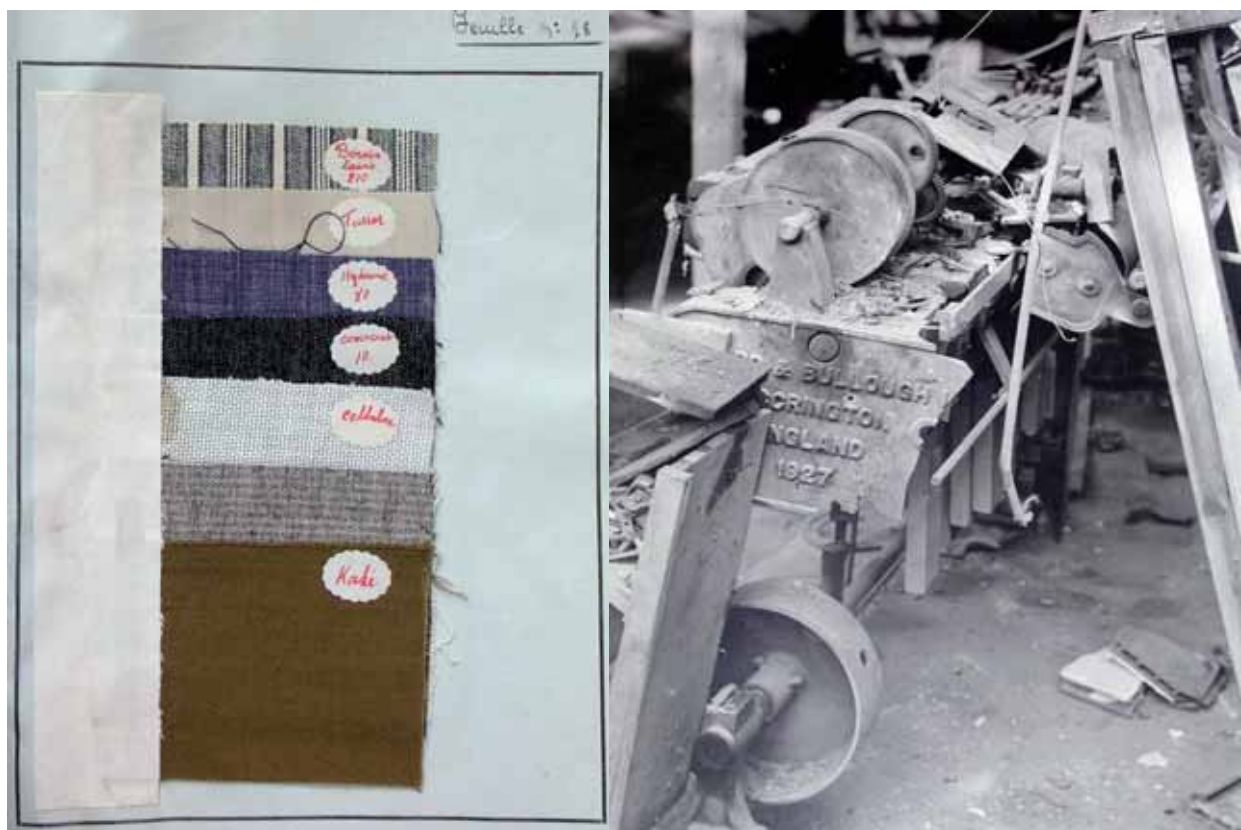
De schadedossiers kunnen worden opgedeeld in functie van de aard van de beschadigde goederen:

- onroerend goed: gebouwen
- onroerend goed: gronden en landerijen
- uitrusting van industriële, commerciële, ambachtelijke of landbouwkundige ondernemingen; roerende goederen voor professioneel gebruik of voor gebruik in functie van erediensten, liefdadigheid, onderwijs of sociale voorzieningen

- goederen en producten vervaardigd door de gedupeerde
- grondstoffen, landbouwvoorraden, goederen voor doorverkoop
- levend vee (groot- en kleinvee), reisduiven, kleine huisdieren, honingbijen
- niet-geoogste gewassen, hoeveproducten, neerhofdieren
- doorlopende teelten, fruitaanplantingen
- bomen en sierplanten
- schepen en boten, binnenvaartuigen

Schade en wederopbouw

Schade moest rechtstreeks verband houden met het oorlogsgebeuren om aanspraak te kunnen maken op een financiële tussenkomst van de staat. Om dit oorzakelijk verband duidelijk aan te geven, bevatten de meeste dossiers een nauwkeurige beschrijving



DOSSIERS OVER OORLOGSSCHADE BEVATTEN ZEER DIVERSE STUKKEN. IN HET DOSSIER VAN DE VEREENIGDE GENTSCH SPINNERIJEN ZITTEN O.M. STAALTJES STOF EN FOTO'S VAN MACHINES.

ARA 2 – DEPOT JOSEPH CUVELIER, MINISTERIE VAN WEDEROPBOUW, ARCHIEF VAN HET BESTUUR VOOR SCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN, PROVINCIALE REEKS, PROVINCIE OOST-VLAANDEREN, NR. 4.005.464.



SCHADE AAN DE SPINNERIJ FILATURE DU CANAL TE AALST, VERORZAKT TIJDENS DE ACHTTIENDAAGSE VELDTOCHT.

ARA 2 – DEPOT JOSEPH CUVELIER, MINISTERIE VAN WEDEROPBOUW, ARCHIEF VAN HET BESTUUR VOOR SCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN, PROVINCIALE REEKS, PROVINCIE OOST-VLAANDEREN, NR. 4.000.255.

van wie of wat de schade had aangericht: militaire operaties, bezettingsmaatregelen, sabotagedaden, pogingen om de overheid te destabiliseren,... In het openbaar belang moest de financiële inspanning van de staat voor het herstel van de oorlogsschade daadwerkelijk dienen voor de wederopbouw en de economische heropleving van het land. In het kader van dit principe van “wederbelegging” bevatten

heel wat dossiers aanvragen om de schadevergoeding en het herstell krediet onder een andere vorm te mogen gebruiken. Dit kon om wederopbouw op een andere plaats gaan, of om aankoop van nieuw materieel in functie van geëvolueerde industriële processen. Bij de raming van de schade werd ook rekening gehouden met de ouderdomsslijtage van beschadigd materiaal.

Kredieten en verzekeringspolissen

Vanaf 1940 werden kredieten verleend voor het herstel van roerende en onroerende goederen, de heropbouw van veestapels en de heropening van industriële en commerciële ondernemingen. Deze kredieten werden toegekend door parastatale organen, speciaal daarvoor aangewezen. De schadeloosstelling door de staat moest verminderd worden met de schadeloosstelling door verzekeringsmaatschappijen. Daartoe moesten gedupeerden een kopie van hun verzekeringspolis tegen oorlogsisico's voorleggen. Tot slot bevatten de dossiers uiteraard ook documenten in verband met de formele procedure voor schadeloosstelling, zoals het verslag van de vaststelling en raming van de schade, het expertise-verslag of de technische fiche met de definitief toegekende schadevergoeding.



OM DE VOORoorlogse staat van beschadigde goederen te bewijzen, gaven gedupeerden in hun dossier vaak inkijk in hun persoonlijke levenssfeer.

ARA 2 – DEPOT JOSEPH CUVELIER, MINISTERIE VAN WEDEROPBOUW, ARCHIEF VAN HET BESTUUR DER SCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN, PROVINCIALE REEKS, PROVINCIE OOST-VLAANDEREN, NR. 3.018.922.

c. Een bron uit eerste hand

Feitenrelaas

De oorlogsschadedossiers bevatten een schat aan informatie voor de reconstructie van het feitelijk verloop van WO II. Dankzij het archief Oorlogsschade kunnen geschiedkundigen bijvoorbeeld precies bepalen welke schade werd aangericht tijdens de Achttiendaagse Veldtocht en het Ardennenoffensief, of door de vliegende V-bommen die neerkwamen op Antwerpen en Luik. Via de geografisch geklasseerde fichebakken kunnen de dossiers op plaats, straatnaam en huisnummer worden geraadpleegd. Naast een nauwgezette beschrijving van de geleden schade, bevatten de dossiers een verslag van de gebeurtenissen die aan de basis lagen van de schade. Om de vraag tot schadeloosstelling kracht bij te zetten, werd vaak een zeer nauwkeurig feitenrelaas gegeven. Men komt bijvoorbeeld te weten hoe en waar burgers bescherming zochten tegen de luchtbombardementen of in welke omstandigheden plunderingen plaatsvonden. De eigenlijke gevechten van de strijdende troepen komen uiteraard ook aan bod. Enkele voorbeelden: een beschrijving hoe Franse soldaten bij de terugtrekking in mei 1940 een brug opbliezen of hoe Duitse artillerie een erf vernielde bij de bevrijding door de Amerikanen in september 1944.



NA DE BOMBARDEMENTEN VAN APRIL 1944 WORDT KWIKZILVER GERECHTEREED IN DE FABRIEKEN VAN SOLVAY, JEMEPPE-SUR-SAMBRE, JULI 1944.
ARA 2 – DEPOT JOSEPH CUVELIER, MINISTERIE VAN WEDEROPBOUW, ARCHIEF VAN HET BESTUUR VOOR SCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN, CENTRALE REEKS, PROVINCIE NAMEN, NR. 9.019.661.

Economische geschiedenis

De oorlogsschadedossiers inzake industriële, commerciële en artisanale goederen ondervangen het gebrek aan bronnen over de economische bedrijvigheid tijdens de bezetting. Iedere aanvraag tot schadevergoeding ging gepaard met een onderzoek naar de vooroorlogse toestand van de onderneming. In het kader van de wederopbouw en een snelle “wederbelegging”, werden in deze dossiers bovendien de economische context en opportuniteiten geschetst van de onmiddellijke naoorlogse periode. De nauwkeurige beschrijving van de vernielde machines en materialen laat toe een beeld te vormen van de toenmalige productiemethodes en van de producten die werden verkocht.

Ruimtelijke ordening en erfgoed

Het archief Oorlogsschade is eveneens een belangrijke bron van informatie over de ruimtelijke ordening en het wederopbouwbeleid dat na de oorlog werd gevoerd. Recente Franse en Britse studies tonen aan dat de hoge nood aan woongelegenheid na de oorlog heeft geleid tot het ontstaan van de eerste “slaapsteden”. In België verlieten de fabrieken de stadscentra om zich te vestigen in industriële zones in de randgemeenten. De oorlogsschadedossiers bevatten ook een groot aantal plattegronden en foto’s als interessante getuigen van het Belgisch onroerend erfgoed. Architecten kunnen er inspiratie uit halen of opzoeken welke gebouwen een of andere restauratie ondergingen.

Familiegeschiedenis

Met het oog op schadeloosstelling moesten gedupeerden exhaustieve lijsten maken van de vernielde roerende goederen. Via deze lijsten is het mogelijk meer te weten te komen over de dagda-

gelijkse leefomgeving van een voorouder of te verklaren waarom een bepaald voorwerp verdwenen is uit het familiepatrimonium. De dossiers over landbouwbedrijven geven inlichtingen over de aard en de omvang van de veestapels en de werktuigen. De documenten over de vernietiging van velden, bomen en heggen leren ons dan weer iets meer over de teelten in de diverse provincies of hoe de natuurlijke omgeving er destijds uitzag.

Bodemsanering

Het archief “oorlogsschade” is geen dode materie. Het kan nog administratief nut hebben in het kader van bodemsanering of de opmaak van een kadaster van de ondergrond (netwerk van leidingen). Voor de meeste ondernemingen is vrij eenvoudig op te sporen waar hun chemische of toxische producten waren opgeslagen. Voor braakliggende terreinen wordt het met het verstrijken van de tijd alsmaar moeilijker de bodemkwaliteit te definiëren en te bepalen welke gebouwen er ooit stonden. Het archief kan hiervoor nuttige onderzoekspistes aanreiken. Op basis van informatie uit de oorlogsschadedossiers kan worden bepaald op welke specifieke plaatsen bodemonderzoek is aangewezen. Archiefonderzoek kan ook suggesties opleveren inzake sanering van oude industriële sites. Overheden, ondernemers en privépersonen kunnen op die manier heel wat tijd en geld besparen.

C. VOORWAARDEN VOOR TOEGANG, RAADPLEGING EN REPRODUCTIE

De raadpleging van de oorlogsschadedossiers valt onder de richtlijnen voor archieven van minder dan 100 jaar die persoonlijke gegevens bevatten. Onderzoekers die de dossiers willen raadplegen, moeten daartoe vooraf de toelating van de algemeen rijksarchivaris vragen en een onderzoeksverklaring ondertekenen.

Voor de reproductie van de raadpleegbare documenten zijn de algemene regels en tarieven van het Rijksarchief van toepassing.



DE ALFABETISCH EN GEOGRAFISCH GERANGSCHIKTE FICHES MAKEN HET MOGELIJK INDIVIDUELE DOSSIERNUMMERS OP TE SPOREN.

D. ZOEKSTRATEGIEËN

a. Een centrale en een provinciale reeks

De individuele dossiers van de centrale reeks zijn integraal bewaard. Van de dossiers uit de provinciale reeks zijn na selectie enkel foto's, kaarten, plattegronden of andere opmerkelijke stukken bewaard. Zowel voor de provinciale als de centrale reeks repertorieert elk dossiernummer in opklimmende volgorde de stukken zoals ze genummerd werden door de archiefvormers. De dossiernummers koppelen terug naar de alfabetische fiches op familienaam en de geografische fiches, geordend per provincie.

b. Alfabetisch en geografisch geordende fiches

Zowel de alfabetisch als geografisch geordende fiches kunnen, samen met het archief zelf, worden geraadpleegd in het Algemeen Rijksarchief 2 – depot Joseph Cuvelier. De inventarissen zijn per provincie opge maakt. Zo geven ze de overeenstemming weer tussen de originele nummering van de individuele dossiers en de nummering van de archiefdozen waarin ze worden bewaard. Let op: schadegevallen werden geklasseerd volgens domicilie van de eigenaar, en niet volgens plaats van het schadegeval.

c. Gebruiksaanwijzing voor de fiches

Wie in de alfabetische fiches een bepaald dossier terug wil vinden, kan best vooraf naam, voornaam en adres(sen) van de eigenaar noteren. Hij of zij kan ook

op zoek gaan via de geografische fiches per provincie (en verder per gemeente, en voor de grote steden zelfs per straat), maar dit zoekinstrument is onvolledig. De leemtes bij de geografisch geordende fiches worden duidelijk als men de inventarissen van de provinciale reeks ter hand neemt. Grosso modo ontbreken de fiches van de provincies Limburg en Oost-Vlaanderen. Indien de provinciale reeks een overeenkomstig dossier bevat met plattegronden, foto's of andere opmerkelijke stukken, kan dit makkelijk worden opgespoord. De nummering in de centrale en de provinciale reeks is dezelfde. De oorlogsschadedossiers zijn anno 2012 grotendeels overgebracht naar het Rijksarchief. De volgende dossiers zijn te raadplegen in ARA 2 – depot Joseph Cuvelier: voor wat betreft de centrale reeksen de provincies Henegouwen, Luik, Luxemburg en Namen, en voor de provinciale reeksen de provincies Antwerpen, Brabant, Henegouwen, Limburg, Luik, Luxemburg, Namen, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. Van de meeste van deze series bestaan ook inventarissen.

E. VERWANT BRONNENMATERIAAL

a. Algemeen Rijksarchief 2 – depot Joseph Cuvelier

Wie op zoek is naar informatie over schade aan openbare gebouwen (gemeentehuizen, kerken, scholen,...), kan het archief raadplegen van het Bestuur voor oorlogsschade aan goederen inzake openbare dienstverlening of algemeen belang (zie: ANTOINE F. *Ministère des Travaux Publics. Archives de l'Administration centrale de l'Urbanisme 1940-1990*, Brussel, 2007). Het archief m.b.t. dringende werkzaamheden die onmiddellijk na de vijandelikheden werden uitgevoerd – de heraanleg van bruggen, het dichten van loopgraven, het herstellen van een kerktoeren – is beschreven in ANTOINE F. *Ministère des Travaux Publics. Archives de l'Administration des Travaux Communaux 1940-1960*, Brussel, 2007). Verdere aanvullingen zijn te vinden in het archief van het Ministerie van Wederopbouw inzake socio-medische instellingen of het archief van het

Ministerie van Openbare Werken wat betreft betalingen aan aannemers.

Eveneens relevant in dit verband, is het oorlogsschade-archief met betrekking tot het grondgebied dat was geannexeerd bij het Derde Rijk en onder de bevoegdheid viel van de "Landrat des Kreises Eupen". Tot slot vermelden we het archief van de naoorlogse beroepscommissie voor oorlogsschade te Malmedy.

VOORBEELD VAN EEN ALFABETISCHE FICHE MET NAAM, VOORNAAM, ADRES EN GEBOORTEDATUM VAN DE GEDUPEERDE, PLAATS VAN HET SCHADEGEVAL EN DOSSIERNUMMER. ARA 2 – DEPOT JOSEPH CUEVELIER, MINISTERIE VAN WEDEROPBOUW, ARCHIEF VAN HET BESTUUR DER SCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN, CENTRALE REEKS, PROVINCIE HENEGOUWEN, NR. 5.080.894.

b. Algemeen Rijksarchief

Het Algemeen Rijksarchief te Brussel bewaart diverse bestanden die een onontbeerlijke aanvulling vormen op de dossiers Oorlogsschade uit ARA 2: het archief van het Commissariaat-generaal voor 's Lands Wederopbouw, het archief van de Dienst voor Onderlinge Hulpverlening - Verzoeningsdienst, het archief van de Dienst voor Economische Recuperatie, het archief van de Emissiebank - Activiteiten en liquidatie, het archief van het Bestuur der Stedenbouw - Bureau voor liquidatie van de speciale diensten voor gemeentewerken, dossiers in verband met de heropbouw van het land na de Tweede Wereldoorlog en het archief van het Ministerie van Wederopbouw. Archief van Oorlogsschade.

c. Directie-generaal Oorlogsslachtoffers

Vermeldenswaard is ook het archief van het Bestuur voor Schade aan Personen, dat samen met het Bestuur voor Schade aan Goederen het Ministerie van Wederopbouw vormde. De Directie-generaal Oorlogsslachtoffers (FOD Sociale Zekerheid - Ministerie van Defensie), de rechtsopvolger van het Bestuur voor Schade aan Personen, bewaart onder meer de individuele dossiers van de Dienst Documentatie en Opzoeken (DDO). Raadpleeg <http://warvictims.fgov.be> voor verdere info.



GEDUPEERDEN MET HET STATUUT VAN POLITIEK GEVANGENE KREGEN ABSOLUTE VOORRANG EN EEN INTEGRALE SCHADELOOSSTELLING. DE DOSSIERS BEVATTEN DAN OOK VAAK TOTAAL NIEUWE FEITEN OVER VERZETSDADEN.
ARA 2 – DEPOT JOSEPH CUVELIER, MINISTERIE VAN WEDEROPBOUW, ARCHIEF VAN HET BESTUUR VOOR SCHADE AAN PRIVATE GOEDEREN, PROVINCIALE REEKS, PROVINCIE BRABANT, NR. 2.033.917.



FOTO DIE DE SCHADE AAN DE KERK SAINT-GÉRY TE LIMELETTE WEERGEeft.

ARA 2 – DEPOT JOSEPH CUVELIER, MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN. ARCHIEF VAN HET CENTRAAL BESTUUR VAN STEDENBOUW, NR. 982.

F. BIBLIOGRAFIE

a. Leeswijzer

- ANTOINE F. en LEMOINE T., *Les archives "Dommages de guerre"*, in *La Revue du Patrimoine Industriel Wallonie-Bruxelles*, nr. 1, juni 2009, pp. 40-46.
- ANTOINE F. en LEMOINE T., *"Oorlogsschade: archiefwerf, wetenschappelijke perspectieven en nieuwe administratieve toepassingen"*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur (Museum Industriële Archeologie en Textiel)*, nr. 108, oktober 2010, pp. 40-47.
- BOURGEOIS P., *Le Ministère des Victimes de Guerre (1945-1946). Le Ministère des Dommages de Guerre (1945-1946). Le Ministère de la Reconstruction (1946-1952)*, Brussel, 1993.
- DEBAEDTS F., *De Wetgeving betreffende de Herstelling der Oorlogsschade aan Private Goederen*, Antwerpen, 1948.
- DESTEXE P.-G. en CAMBIER M., *Dommages de guerre 1940: destructions, pillages, constatation et évaluation des dommages*, Thuillier, 1941.
- SENELLE R., *Wetgeving op de materiële oorlogsschade aan private goederen*, Brugge, 1954.
- VANDENBOSCH H., *Provinciale Directeur voor Oorlogsschade en Commissie van Beroep voor de Herstelling der Oorlogsschade aan Private Goederen*, in SIRJACOB I. en VANDENBOSCH H., *Les juridictions administratives en Belgique depuis 1795*, Brussel, 2006, pp. 599-612.
- VAN HOUTTE J., *La réparation des dommages de guerre aux biens privés: commentaire théorique et pratique de la loi du 1^{er} octobre 1947*, Brussel-Leuven, 1948.
- VRANCKX A. W., *La réparation des dommages de guerre aux biens*, Brugge, 1949.

b. Reeds gepubliceerde inventarissen inzake oorlogsschade aan private goederen

Centrale reeks

- ANTOINE F., *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série centrale. Province de Liège*, Brussel, 2010.
- IDEM, *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série centrale. Province de Luxembourg*, Brussel, 2010.
- IDEM, *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série centrale. Province de Namur*, Brussel, 2010.

Provinciale reeks

- ANTOINE F., *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série centrale. Province de Namur*, Brussel, 2010.
- IDEM, *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série provinciale. Province d'Anvers*, Brussel, 2010.
- IDEM, *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série provinciale. Province de Brabant*, Brussel, 2010.
- IDEM, *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série provinciale. Province de Flandre orientale*, Brussel, 2010.
- IDEM, *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série provinciale. Province de Hainaut*, Brussel, 2010.
- IDEM, *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série provinciale. Province de Limbourg*, Brussel, 2010.
- IDEM, *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série provinciale. Province de Luxembourg*, Brussel, 2010.
- IDEM, *Ministère de la Reconstruction, Archives de l'Administration des Dommages aux Biens privés. Série provinciale. Province de Namur*, Brussel, 2010.

Contactgegevens voor de Rijksarchieven



Algemeen Rijksarchief

Ruisbroekstraat 2-6 • 1000 BRUSSEL
T +32 (0)2/513 76 80 | F +32 (0)2/513 76 81
algemeen.rijksarchief@arch.be

Algemeen Rijksarchief 2 - depot Joseph Cuvelier

Hopstraat 26-28 • 1000 BRUSSEL
T +32 (0)2/274 15 00
agr_ar_2@arch.be

Archief van het Koninklijk Paleis

Hertogstraat 2 • 1000 BRUSSEL
T +32 (0)2/551 20 20 | F +32 (0)2/512 56 85
cap@kppr.be

Rijksarchief te Brussel (Anderlecht)

Demetskaai 7 • 1070 ANDERLECHT
T +32 (0)2/524 61 15 | F +32 (0)2/520 93 21
rijksarchief.anderlecht@arch.be

Rijksarchief te Antwerpen

Sanderusstraat 81-85 • 2018 ANTWERPEN
(enkel genealogische opzoeken)
T +32 (0)3/677 34 99 | F +32 (0)3/677 39 23
rijksarchief.antwerpen@arch.be

Rijksarchief te Antwerpen

Kruibekesteeweg 39/1 • 9120 BEVEREN
(in verbouwing - tijdelijk adres)
T +32 (0)3/236 73 00 | F +32 (0)3/775 26 46
rijksarchief.antwerpen@arch.be

Rijksarchief te Beveren

Kruibekesteeweg 39/1 • 9120 BEVEREN
T +32 (0)3/750 29 77 | F +32 (0)3/750 29 70
rijksarchief.beveren@arch.be

Rijksarchief te Brugge

Academiestraat 14-18 • 8000 BRUGGE
T +32 (0)50/33 72 88 | F +32 (0)50/61 09 18
rijksarchief.brugge@arch.be

Rijksarchief te Gent

Geraard de Duivelstraat 1 • 9000 GENT
T +32 (0)9/225 13 38 | F +32 (0)9/225 52 01
rijksarchief.gent@arch.be

Rijksarchief te Hasselt

Bampslaan 4 • 3500 HASSELT
T +32 (0)11/22 17 66 | F +32 (0)11/23 40 46
rijksarchief.hasselt@arch.be

Rijksarchief te Kortrijk

G. Gezellestraat 1 • 8500 KORTRIJK
T +32 (0)56/21 32 68 | F +32 (0)56/20 57 42
rijksarchief.kortrijk@arch.be

Rijksarchief te Leuven

Vaartstraat 24 • 3000 LEUVEN
T +32 (0)16/31 49 54 | F +32 (0)16/31 49 61
rijksarchief.leuven@arch.be

Rijksarchief te Aarlen

Parc des Expositions 9 • 6700 AARLEN
T +32 (0)63/22 06 13 | F +32 (0)63/22 42 94
archives.arlon@arch.be

Rijksarchief te Bergen

Avenue des Bassins 66 • 7000 BERGEN
T +32 (0)65/40 04 60 | F +32 (0)65/40 04 61
archives.mons@arch.be

Rijksarchief te Doornik

Rue des Augustins 20 • 7500 DOORNIK
T +32 (0)69/22 53 76 | F +32 (0)69/54 54 83
archives.tournai@arch.be

Rijksarchief te Eupen

Kaperberg 2-4 • 4700 EUPEN
T +32 (0)87/55 43 77 | F +32 (0)87/55 87 77
staatsarchiv.eupen@arch.be

Rijksarchief te Louvain-la-Neuve

Rue Paulin Ladeuze 16 • 1348 LOUVAIN-LA-NEUVE
T +32 (0)10/23 00 90 | F +32 (0)10/23 00 98
archives.louvain-la-neuve@arch.be

Rijksarchief te Luik

Rue du Chéra 79 • 4000 LUIK
T +32 (0)4/252 03 93 | F +32 (0)4/229 33 50
archives.liege@arch.be

Rijksarchief te Namen

Rue d'Arquet 45 • 5000 NAMEN
T +32 (0)81/65 41 98 | F +32 (0)81/65 41 99
archives.namur@arch.be

Rijksarchief te Saint-Hubert

Place de l'Abbaye • 6870 SAINT-HUBERT
T +32 (0)61/61 14 55 | F +32 (0)61/50 42 12
archives.saint-hubert@arch.be

Raadpleeg onze website
www.arch.be voor meer informatie over
de leeszalen en hun openinguren.



5 1 5 7

ISBN 978 90 5746 519 2



9 78 90 5746 519 2